

Piispainkokous 2/2024

Pöytäkirja

Aika: 14.3.2024

Paikka: Kirkollishallituksen tiloissa, Karjalankatu 1, 70110 Kuopio

Läsnä: Arkkipiispa **Leo** (puheenjohtaja), metropoliitta **Arseni**, metropoliitta **Elia**, piispa **Sergei**
Puheenjohtajan kutsumana **Maria Takala-Roszczenko** Itä-Suomen yliopiston filosofisen tiedekunnan teologian osastolta (Asia 24.2)

Sihteeri: Rovasti **Mikael Sundkvist**

Kokouksen avaaminen

12

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14:06.

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

13

Päätösesitys: Kokous todetaan lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös: Esityksen mukaan.

Esityslistan hyväksyminen

14

Päätösesitys: Esityslista hyväksytään esitetystä muodosta.

Päätös: Esityksen mukaan seuraavine lisäyksineen: Kohtaan ”22 Muut asiat”, arkkipiispa Leon esityksinä Evakkoikonin juhla (22 a) sekä Uudet nimet 2025 Ortodoksiseen kalenteriin (22 b); kohtaan ”24 Tiedoksi tulevat asiat” diakonista Sergei Danilov (arkkipiispa Leo).

Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkastus

15

Päätösesitys: Edellisen kokouksen (31.1.2024, 1/2024) pöytäkirja tarkastetaan ja hyväksytään.

Päätös: Esityksen mukaan.

Arkkipiispa Leon esitys

16

Pastori Ivan Markolaisen tutkinnon arviointi (Liite 1)

Tausta: Pastori Ivan Markolainen on sähköpostiviestissään 23.12.2023 piispainkokouksen puheenjohtajalle, arkkipiispa Leolle pyytänyt, että piispainkokous arvioisi hänen Kiovan hengellisessä akatemiassa suoritetun tutkintonsa rinnastamista Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen 132 §:ssa mainittuihin papin kelpoisuusehtoihin. Piispainkokous päätti kokouksessaan 31.1.2024 pyytää Itä-Suomen yliopistoa arvioimaan Markolaisen tutkinnon rinnastamista Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen 132 §:ssa mainittuihin papin kelpoisuusehtoihin.

Itä-Suomen yliopiston antamassa lausunnossa todetaan, ettei Markolaisen Kiovan akatemiassa suoritettua tutkintoa voida rinnastaa Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen pykälässä 132 mainittuun muualla suoritettuun ylempään teologian korkeakoulututkintoon. Ukrainan ortodoksisen kirkon Kiovan teologista akatemiaa ja seminaaria ei ole akkreditoitu yliopistotasoisesti oppilaitokseksi Ukrainassa. Sen tuottamat tutkinnot eivät ole maisterintutkintoon verrattavia ylempiä korkeakoulututkintoja.

Päätösesitys: Piispainkokous toteaa, ettei pastori Markolaisen Kiovan hengellisessä akatemiassa suoritettua tutkintoa voida rinnastaa Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen 132 §:ssa mainittuihin papin kelpoisuusehtoihin. Markolainen voi saavuttaa kirkkojärjestyksen asettaman kelpoisuuden hakeutumalla kandidaatin- ja maisterinopinointeihin Itä-Suomen yliopiston ortodoksisen teologian koulutusohjelmaan.

Päätös: Esityksen mukaan.

Arkkipiispa Leon esitys

17

Pastori Lasarus Jalosen kanoninen asema (Liite 2)

Tausta: Lasarus Jalonen on vihitty papiksi 23.7.2017. Hänen avioliittonsa on päättynyt eroon 17.11.2023. Arkkipiispa Leo on kuullut Lasarus Jalosta 8.12.2023. Piispainkokous päätti kokouksessaan 31.1.2024, että päätös Jalosen kanonisesta asemasta tehdään vasta kun hänen entistä puolisoa on kuultu. Arkkipiispa Leo on nyt kuullut Jalosen entistä puolisoa 26.2.2024.

Päätösesitys: Tutustuttuaan aineistoon koskien pastori Lasarus Jalosta piispainkokous toteaa, ettei tapahtunut muutos hänen siivilisäädysään vaikuta hänen kanoniseen asemaansa kirkon pappina.

Päätös: Esityksen mukaan.

Arkkipiispa Leon esitys

18

Pastori Joosef Volan kanoninen asema (Liite 3)

Tausta: Joosef Vola on vihitty papiksi 27.8.2017. Hänen avioliittonsa on päättynyt eroon 24.1.2024. Arkkipiispa Leo on kuullut Joosef Volaa 20.2.2024 sekä hänen entistä puolisoaan 22.2.2024.

Päätösesitys: Tutustuttuaan aineistoon koskien pastori Joosef Volaa piispainkokous toteaa, ettei tapahtunut muutos hänen siivilisäädysään vaikuta hänen kanoniseen asemaansa kirkon pappina.

Päätös: Esityksen mukaan.

Metropoliitta Arsenin esitys

19

Pastori Jarmo Makkosen kanoninen asema (Liite 4)

Tausta: Jarmo Makkonen on vihitty papiksi 30.11.1990. Etelä-Savon käräjäoikeus on 13.2.2024 tuominnut Makkosen elinkautiseen rangaistukseen kahdesta murhasta.

Päätösesitys: Piispainkokous toteaa pastori Jarmo Makkosen palautettavaksi maallikoiden joukkoon tästä päivästä lukien Apostolien kanonin 66 sekä OrtL:n 26 §:n 6 momentin ja 111 §:n 4 momentin perusteella.

Päätös: Esityksen mukaan.

Metropoliitta Arsenin esitys

20

Jumalansynnyttäjän Ylistys -ikonin juhla

Tausta: Vuonna 1757 Käkisalmen sataman rukoushuoneeseen sijoitettiin Valamosta hankittu suurikokoinen Jumalansynnyttäjän Ylistys -ikoni, jota alettiin vuoden 1831 koleraepidemiasta pelastumisen jälkeen kunnioittaa paikallisesti ihmeitätekevä. Käkisalmeista evakuoitu kirkkomuseon näyttelytiloissa vuosikymmenet ollut pyhäinkuva sijoitettiin kirkollishallituksen päätöksellä syksyllä 2021 Kuopion ja Karjalan hiippakunnan kotikirkkoon liturgiseen käyttöön. Siitä alkaen on ikonin edessä toimitettu akatistospalveluksia Jumalansynnyttäjälle ja seurakuntalaisten on mahdollista osoittaa pyhäinkuvalle sen ansaitsemaa kirkollista kunnioitusta.

Koska Jumalansynnyttäjän Ylistys -ikonin perinteisesti kunnioitetaan ihmeitätekevä, on sille syytä määrätä juhlapäivä ja laatia liturgiset tekstit. Kolera levisi vuonna 1831 Viipuriin kesäkuussa, mutta sen leviämisestä Käkisalmeen ei ole tietoa. Todennäköisesti se tapahtui joko kesä- tai heinäkuussa. Juhlan ajankohta voisi olla esimerkiksi Herran edelläkävijä Johannes Kastajan syntymän juhlaa edeltävä sunnuntai.

Päätösesitys: Piispainkokous päättää, että Jumalansynnyttäjän Ylistys -ikonin juhlaa aletaan viettää vuodesta 2025 alkaen Suomen ortodoksisessa kirkossa Herran edelläkävijä Johannes Kastajan syntymän juhlaa edeltävänä sunnuntaina ja että juhlalle laaditaan liturgiset tekstit Kuopion ja Karjalan hiippakunnan metropoliitan johdolla.

Päätös: Esityksen mukaan.

Metropoliitta Elian esitys

21

Sukupuolenvaihdos ja kirkollinen avioliittoon vihkiminen (Liite 5)

Tausta: Kirkkokunnassamme on tullut esille tapaus, jossa sukupuolenvaihdoksen tehnyt kirkon jäsen toivoo kirkollista avioliittoon vihkimistä uuden juridisen sukupuolensa perusteella. Kirkon tulee arvioida syntymän hetkellä määritellyn sukupuolen suhde myöhemmin saatuun toiseen juridiseen sukupuoleen. Sukupuolidysforia ei ole uusi ilmiö, mutta se on meidän aikanamme saanut laajemman levinneisyyden. Tähän vaikuttaa myös monet kulttuuriset tekijät. Kysymys ihmisen seksuaalisuudesta on tällä hetkellä keskustelun aiheena osittain myös ortodoksisessa kirkossa. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole tullut esille seikkoja, jotka edellyttäisivät muutoksia kirkon näkemykseen siitä, että lapsen syntymän hetkellä määritelty sukupuoli on ohjeellinen suhteessa kirkon toimittamaan avioliittoon vihkimiseen.

Päätösesitys: Piispainkokous toteaa, että kirkollista avioliittoon vihkimistä ei voida toimittaa sukupuolenvaihdoksen tehneelle henkilölle.

Päätös: Esityksen mukaan.

22

Muut asiat

a) Evakkoikonin juhla

Tausta: Niin sanotun Evakkoikonin ("Evakko-Kristus") merkitys viimeisten sotien jälkeen oli ainutlaatuinen. Alkuperäisestä ikonista painetut kartonkiset ikonit toivat lohtua ja toivoa kotinsa, kotiseutunsa ja pyhäkkönsä menettäneille ortodokseille ja vaikutti myönteisesti kirkkokunnan säilymiseen sen kriittisen vaikeina aikoina. Olisi sen takia perusteltua määrätä tälle ikonille oma juhlapäivä ja laatia sille liturgiset tekstit.

Päätös: Piispainkokous päätti, että asiaa aletaan valmistaa metropoliitta Arsenin johdolla Kuopion ja Karjalan hiippakunnassa, jossa alkuperäinen ikoni sijaitsee.

b) Uudet nimet 2025 Ortodoksiseen kalenteriin (Liite 6)

Tausta: Suomalaiseen almanakkaan lisätään viiden vuoden välein uusia nimiä. Seuraavan kerran tämä uudistus tapahtuu vuonna 2025. Nämä uudet nimet on jo julkaistu ja Ortodoksisen kalenterin toimituskunta pyytää, että piispainkokous hyväksyisi joitakin nimiä lisättäväksi vuoden 2025 Ortodoksiseen kalenteriin. Suurin osa nimistä on sellaisia, jotka eivät tule kenenkään ortodoksisen kirkon pyhän nimestä tai joille jo on kalenterissa vastaava pyhä. Viimemainitussa tapauksessa uudet etunimet vain lisättäisiin kyseisestä pyhästä juontuvien etunimien yhteyteen. Ainoastaan yksi uusi pyhä tulisi lisätä kalenteriin: Pyhittäjä Caoimhghin (Goemgen) Glendaloughilainen, irlantilainen pyhä, joka kuoli v. 618, muistopäivä 3.6. (elämäkerta löytyy Synaksarionista). Tämän pyhän nimestä tulee nimi Kevin. Liitteenä esitys uusista nimistä. Jos piispainkokous hyväksyy esitetyt nimet ne ehtisivät vuoden 2025 Ortodoksiseen kalenteriin.

Päätös: Piispainkokous päätti, että vuoden 2025 Ortodoksiseen kalenteriin lisätään toimituskunnan ehdottamat nimet.

23

Keskustelu

Piispainkokous keskusteli metropoliitta Epifanin johtaman Ukrainan ortodoksisen kirkon piispojen vierailusta Suomessa 14.-16.12.2023. Se, ettei Uspenskin katedraalissa lauantaina 15.12. toimitettavassa liturgiassa ollut läsnä metropoliitta Arseni eikä piispa Sergei, on tahoillaan tulkittu osoittavan Suomen ortodoksisen kirkon piispojen jakautuneen suhtautumisen metropoliitta Epifanin johtamaan kirkkoon. Piispat kävivät läpi kummankin piispan poissaolon syyt ja totesivat ne hyvin perustelluiksi ja ettei kyse kummankaan piispan kohdalla ollut kannanotosta kyseistä kirkkoa vastaan. Piispainkokous tunnustaa

5

Konstantinopolin äitikirkon tavoin metropoliitta Epifanin johtaman Ukrainan ortodoksisen kirkon ja pitää syntyneitä väärinkäsityksiä valitettavana.

24

Tiedoksi tulevat asiat (Liitteet 7–9)

- 1) TT, arkkipiispan teologinen sihteerin Jelisei Heikkilän matkaraportti Faith and Order -komission tapaamisesta, Tondano, Pohjois-Sulawesi, Indonesia 2–7. helmikuuta 2024
- 2) Puheenjohtajan kutsumana Maria Takala-Roszczenko, Itä-Suomen yliopiston ortodoksisen teologian koulutusohjelmasta vastaava varajohtaja, selosti meneillä olevan täydennysopintojen uudistuksen taustat ja tavoitteet. Tarkoitus on selkeyttää ja helpottaa Kirkkojärjestyksen 132 § kohdan 2 edellyttämän kelpoisuuden saavuttamista. Asia on vielä valmisteluvaiheessa mutta piispainkokoukselta tullaan aikanaan toivomaan päätöstä siitä, mitkä aihealueet se näkee olennaisina henkilön valmistautuessa papin tehtävässä toimimiseen.
- 3) Piispa Sergein toimintakertomus 2023
- 4) Arkkipiispa Leo on ottanut Kiovasta tulleen diakoni Sergei Danilovin Suomen ortodoksisen kirkon Helsingin hiippakunnan papiston joukkoon 6.2.2024.

25

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:28.

Aika ja paikka alussa mainitut.

Puheenjohtaja

Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Mikael Sundkvist
piispainkokouksen sihteeri